

Милослав Шутић

Мој Пауна боли глава

Била је изнад наших кућа у Клечку, поред Умског пута, према Трусини, једна њива.

Власник јој, Ђурић, добар човјек, ћутљив, једном, пред Други рат разгласио да се сва младеж сакупи на тој њиви.

Па, онда им рекао да на тај свети дан (била је недјеља) поклања своју њиву за игранке.

Неће је, вели, више обрађиват, него, нека се млади, после службе у цркви у Љутом долу искупе, и онако, без свијећа и тамјана, провеселе.

Отада је Ђурићева њива била “мало свијетло” у очима брижних чобана и чобаница, орача и копача, па и понеког старијег ђака, да не мисли сваки дан на таблицу са сунђером у изатканој торбици, са којом је хитао Дабарским пољем до школе поред цркве.

И да, после обавезног “оченаша” на почетку наставе, сада зајева неку другу пјесму.

Играли смо, богами, на тој Ђурићевој њиви све док је нијесмо утабанали, тако да је била равна као огледало.

Више се ту није могло ништа посијати, на радост Ђурића, који је на игранке тихо долазио, и одлазио, чини ми се, са сузама у очима.

Играли смо и за рата, па се онда разбјежи кад запуцају на околним брдима.

Није ту било више разнијех игара, свега неколико: трусе, пролете, и оне, основне, колања, лаганог ходајућег окретања кола, често без пјесме.

А тишина је тада била необична, као да смо сви слутили нешто невесело, што ће нам рат ускоро донијети.

Играло је једном на Ђурића њиви, како се каже, коло наоколо, а његов завршетак мени је био такав да сам га запамтила за цио каснији живот.

Када се мало усталило окретање кола, ускакали су момци и дјевојке у средину и играли пролете.

Та је игра у Херцеговину дошла из Црне Горе.

Младић и дјевојка, пуштајући се из кола приближавали су се једно другом поскакујући, а када би пролазили мимогред укрштали би погледе.

Пролету нијесам вољела, некако је била наметљива, а и мушки играчи су знали да, мимоилазећи дјевојке, добаце понешто што је могло бити не помало, него и подоста непристојно.

А коло, како смо ја и Стана, моја нераздвојна вршњакиња, и родица, блиска ми као рођена сестра, осјећале, морало је бити пристојно и радосно више у корацима него у ријечима.

Пјевли смо тога дана једну пјесму, причало се да је неко слушао у Србији и пренио нам је, а у Србији се, то смо сви знали и понављали, најљепше игра и пјева!

Пјесма је почињала ријечима: “Мог Пауна боли глава”, па даље: “Немој ми се разбољети, мој Пауне, ја ћу теби лијека наћи.” Онда, припјев: “Пауне, сиви соколе!”

Пјевали смо ту пјесму о Пауну, а у колу се стално игра пролета и смјењују се парови играча.

Нијесам, колајући поред Стане, много обраћала пажњу на те играче.

Али се, у моменту, мој поглед прикова за једног играча, и поче да га прати као да је намагнетисан.

Био је то неки Ласован, кршан момак, Стани се нешто једном замјерио, па ми га је помало оговарала.

Само, ја нијесам о томе размишљала, јер сам нагло уочила да лице тога младића, сачувај Боже! добија црну као катран боју!

И, што је још страшније, то лице попримало је црте једног од два моја брата близанца – Божа.

Отишли су заједно на Сутјеску, и више ништа о њима нијесмо чули.

Сестри је сваки од мајке и од Бога поклоњен брат подједнако драг.

Али се наш Божо међу осталима издвајао по стасу, љепоти и доброти.

Био је подједнако приступачан свакоме, од најмлађих, у колијевци, до најстаријих, осамљених и онемоћалих.

Само, откуда сада његова глава на раменима Ласована, који поскакује?

Мајко моја! Сањам ли ја то, а знам да сам на јави, у колу.

Све трнци узаме!

А Ласовану понекад не видим лице, окрене се од мене играјући у другом правцу, па ме то као мало утјешу.

То потраје сасвим кратко, па ме, опет, као гром, погоди поглед на једну, при ведром, сунчаном небу, црнилом сасвим обузету главу, која ми је, до суза, позната и блиска.

Отежаше ми ноге као олово, сјећам се, Стана ме неколико корака више вуче него што ја играм.

Као из даљине чујем коло: Ја ћу теби лијека наћи, мој Пауне!

Каква црна лијека, одговара мој унутрашњи глас.

Неће се то, богами, добро завршити!

Оно што ми се указало пред очима, макар било и са неба, стварније је од сваке друге утешније земаљске појаве.

Освијестим се у шумици надомак кола.

Стана ме повукла, забринута, не зна шта ми је, а не ваља излазити из кола изненада.

Не одајем ја своју тајну Стани, велим: слабост ме освојила.

Идем кући, па, не кући него испод куће до једног врела, гдје сам вољела да се осамим.

Извире вода одоздо, а моје сузе падају одозго.

А опет, мораш се окренути овцама и плетиву.

Дан-два касније, чувам ја овце у мојим Водницама, погледам према Блацама, и видим, неко кренуо Умским путем нашим кућама у Клечку.

Онда застаде, поврати се, подиже метални поклопац на цименти (чатрњи) поред које увијек стоји канта са ужетом исплетеним од бијеле пређе.

Запљусну се мало водом из канте, па опет крену истим путем.

Већ из даљине учини ми се познат, а кад приђе мало ближе тихо узвикнух од радости: Благо мени, то је Божов брат близанац!

Али, како то да иде он сам, кад се никад нијесу раздвајали?

Кад се сретосмо, поћута, па рече утишано: Божа смо, рањеног, оставили у једној напуштеној кући, повлачећи се са Сутјеске.

– Видио је да нам је на терету и тражио је да га оставимо.

– Поновио је неколико пута да тако морамо учинити, а ја мислим да ће га неко сигурно пронаћи и превити му ране.

Ја удрих у плач, знам да ни њему није лако, а он, као мушкарац, прекоријевајући ме, рече: Ето, све су жене исте!

– Само некога оплакују, као што је чинила и мајка Исуса Христа, па јој је син, не подносећи сажаљење, строго

рекао: Теже су ми сузе твоје, него љуте ране моје!

– Него, стално мислим да ће нам Божо убрзо доћи.

Даће Бог да буде тако, помислим и ја, али ми се опет појави пред очима она црна опомена из кола.

Па кад мој и Божов брат пође нашој кући, ја, неутешна, пронађем старо мјесто у шуми са кога се наш чардак најбоље видио.

Пратим, примиче се повратник из рата чардаку, а отац му изађе у сусрет.

Само се склопише.

Постајаше мало тако, па отац уђе у избу и изведе нашег коња, црног као поноћ.

Само је он њему прилазио.

Поведе га за узицу, и тако су три пута обишли око чардака.

Онда га уведе у избу, па уз стенице уђе у чардак, испред сина.

А ја ћу моје овце, када буде вријеме, дотјерати у ту исту избу, поред нашег вранца, чија је длака сијала и у мраку.

Само ја знам који је то, увијек исти, предвечерњи час повратка мога стада.

Пред сам тај час убраћу једну, најљепшу јабуку са стабла, за које, опет, само ја знам.

Нико други нити га је видјео, нити је знао да постоји.

Понијећу ту јабуку кући у мојој чобанској торбици.

У кући ћу наћи свијећу, па једно и друго ставити у мој унутрашњи пенџер у зиду велике собе.

Сваки живи створ људски има неки свој знак, као своју светињу или свога анђела чувара.

Понекад му је пред очима, понекад удаљен, али, увијек у души.

Кад клоне, да негдје ослони главу или мисли.

Моји знаци су, одмалена, јабука и свијећа.

Као нада и безизглед.

У пламену свијеће, као у великој ватреној сузи, има свега због чега се живи, само нема лика људског.

Јабука ће мирисати, а свијећу нећу палити никада, осим ако, не дај Боже, стигне вијест о неповрату онога чији повратак непрекидно очекујемо.

БЕЛЕШКА О ПИСЦУ

Проф. др фил. наука Милослав Шутић (1938), теоретичар књижевности и естетичар, докторску тезу одбранио је 1978. године (Филолошки факултет, Београд). Руководилац пројекта *Теорија књижевности* у Институту за књижевност и уметност у Београду од 1990. до 2005. године, предавао је теорију стваралаштва, теорију жанрова и естетику.

У оквиру међународне научне сарадње боравио је више пута у Француској (Париз) и у Русији (Москва). Институт за књижевност и уметност 2008. је објавио зборник *Теорија Естетике Поезије* у част проф. Шутића, који је, између осталог, био главни уредник 10 теоријско-естетичких зборника.

Скоро 20 ауторских књига проф. Шутића, објављених до данас, сведоче о естетичком приступу књижевном делу, као његовом основном методолошком опредељењу. Слика света је основни појам у том приступу, а у књизи *Трагање за методом* (2010) аутор је објаснио своје методолошко искуство у целини. Поједини текстови проф. Шутића објављени су на руском, енглеском, пољском језику. Наслови неких од књига проф. Шутића су: *Песничка слика* (1978); *Слика светиња у поезији Момчила Насијасијевића* (докторска теза) (1979); *О дирљивом* (1983); *Поезија и онтологија* (1985); *Лирско и лирика* (1987); *Одбрана леје душе* (1990); *Књижевна археологија* (2000); *Ветар и меланхолија* (1998); *Лед и пламен* (2002); *Онтологија модерне српске лирике 1920–1995* (2002); *An Anthology of Modern Serbian Lyrical Poetry 1920–1995* (1999; 2010); *Злајно јагње у видокрућу Андрићеве естетике* (2007); *Подрхтавање смисла* (2009).

Милослав Шутић штампао је неколико књига песама, више приповедака по периодици, а имао је и неколико самосталних изложба цртежа.

Редовни је члан Независне академије за естетику и слободне уметности у Москви (у публикацији те Академије, Академске свеске, број дванаест, 2007, објављен је стваралачки портрет М. Шутића).